

Lunds universitet
Socialhögskolan
SOL 064
Höstterminen 2002

”DET KVITTAR OM HON SER UT SOM EN GLASÖGONORM OCH HAR MJÖLKMUSTASCH”

**- BARN BERÄTTAR OM SIN SYN
PÅ KÄRLEK OCH RELATIONER TILL JÄMNÅRIGA**

Författare: Nina Lassen Törn
Handledare: Bodil Rasmusson

Abstract

The purpose of this paper was, from a starting point of children's own perspectives and a perspective of gender, to find out what love and relations to peers mean to children. The main questions were: What does friendship mean to children?, Are there any differences in the way boys and girls look at and handle love and relations?, In what way do children express their feelings about love and friendship?, How do feelings of friendship and love, and their opposite, come to be expressed in action between boys and girls? and Are children, according to themselves, able to talk to adults about love and feelings?

I used qualitative methods in form of essays and interviews in pairs. The results showed that love and relations are very important to children. They express many feelings as joy and sadness depending on their experiences. Children are very much aware of the opposite gender and they clearly differ between love and friendship. There are no great differences between gender in the way they talk, think and act when it comes to love.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida
Förord	4
Inledning	5
Problemformulering	5
Syfte	6
Frågeställningar	6
Avgränsningar	6
Metod	6
Metodval	6
Urval	7
Tillvägagångssätt	7
Analys av uppsatserna och intervjuerna	8
Metoddiskussion	9
Källkritik	10
Etiska överväganden	11
Fortsatt framställning	11
Teoretiska utgångspunkter	11
Barn som aktörer	11
Barnets utveckling i latensåldern och prepuberteten	12
Jämnårigas betydelse	13
Flickor och pojkars umgänges- och lekmönster	14
Kärleken till jämnåriga	15
Tidigare forskning	16
Barns tankar	16
Observationer i skolan	17
Barnombudsmannens internetundersökning	17
Resultatredovisning av uppsatserna	18
Vad är vänskap?	19
Vad är inte vänskap?	20
Vad gör vänner tillsammans?	20
Vad karakteriserar kärlek?	20
Hur känns det att vara kär?	21
Vem riktar sig kärleken till?	21

Hur ska den vara som flickorna och pojkarna blir kära i?	21
Vad gör man med den man är tillsammans med?	22
Resultatredovisning av intervjuerna	22
Att vara vänner	23
Att inte ha någon vän	23
Att vara kär	24
<i>Coola killar och snälla tjejer</i>	24
<i>Det pirrar i kroppen</i>	25
<i>Kärlekslistor</i>	25
<i>Det är insidan som räknas</i>	25
Att fråga chans och göra slut	26
<i>Det krävs mod</i>	26
<i>Barnsligt att fråga chans</i>	27
<i>Obesvarad kärlek</i>	28
<i>Besvarad kärlek</i>	29
<i>När kärleken tar slut</i>	30
Att vara tillsammans	31
<i>Det börjar på dagis</i>	31
<i>Kompisar och kärlek</i>	31
<i>Mysa och prata</i>	32
<i>Coolt att vara singel</i>	33
Att prata med vuxna om kärlek	33
<i>Vuxna fattar inte</i>	33
<i>För liten för kärlek?</i>	34
Betydelsen av kärlek	35
Analys av uppsatser och intervjuer	36
Resultatsammanfattning	40
Slutdiskussion	41
Källförteckning	42
Bilagor	
Bilaga 1: Introduktionsbrev till läraren	43
Bilaga 2: Brev till föräldrarna	44
Bilaga 3: Intervjuguide	45

Förord

Jag vill tacka de femteklassare som deltagit i min undersökning. Det har varit mycket givande, intressant och roligt att få ta del av allt ni berättat för mig. Utan er medverkan skulle inte detta arbete ha blivit av. Jag vill också tacka klassens lärare för den hjälp och det positiva mottagande jag fått. Ett tack vill jag också rikta till min handledare Bodil Rasmusson för alla tips och råd under arbetets gång.

Inledning

Problemformulering

Det är fortfarande inte särskilt vanligt att ta reda på vad barn tycker och tänker genom att fråga barnen själva. Mycket av det som finns att läsa om barn idag är skrivet av vuxna ur ett vuxenperspektiv. Det är dock inte alltid lätt för oss vuxna att veta hur barn känner och tänker. Mycket kan ha ändrats sedan vi själva var barn och det kan vara svårt att minnas hur det egentligen var att vara barn. Barn är dessutom individer precis som vuxna och vi kan inte ta för givet att alla barn reagerar lika (Bäck-Wiklund, 2001). Jag anser dock att det ligger i allas intresse att intressera sig för vad barn har att säga. Barn är inte passiva och ovetandes, utan de har mycket att ge oss vuxna om vi bara lyssnar.

Det kan vara svårt att komma ifrån att det som skrivs om barn ofta måste skrivas av vuxna, men vi kan försöka göra det ur barnens perspektiv och genom att fråga barnen. Vem kan bäst svara på frågor som rör barnen om inte de själva? Det är mycket viktigt att lyfta fram barnens egna åsikter och tankar som de uttalas av dem själva. Sven Hartman (1986) är en av de få som intresserat sig för att lyssna direkt på barnen. I "Barns tankar om livet" beskriver han entusiasmen hos barn som deltagit i en undersökning kring barns funderingar. Hartman upplever att barn blir glada av att få delge sina tankar och tar sådana uppgifter på största allvar.

När jag funderade kring denna uppsats bestämde jag först och främst att jag skulle intervjua barn. Det andra jag tänkte på var att det skulle vara något positivt och något som jag tror är viktigt för barnen. Mitt beslut blev att skriva något om barn och kärlek, vilket i och för sig inte alltid behöver vara positivt. Det finns mycket olyckliga och negativa känslor i det också, men grundtanken för mig är ändå att i första hand förknippa kärlek med något positivt.

Kärlek och relationer mellan vuxna diskuteras ofta på olika sätt i media. Det är däremot ganska sällan som kärlek mellan barn lyfts fram. Kan det vara så att vuxna inte tycker att barnens känslor är särskilt viktiga i detta sammanhang? Kanske lägger man inte så stor vikt vid barns förälskelser och känslor, utan anser att deras känslor ännu inte kan vara så allvarliga? När jag tänker tillbaka på min egen barndom minns jag att kärlek och förälskelser upptog mycket av min och mina vänners tid och vi upplevde våra känslor som riktiga och allvarliga.

Syfte

Mitt syfte är att, med utgångspunkt i barns egna perspektiv och ett könsperspektiv, ta reda på vad kärlek och relationer till jämnåriga betyder och innebär för barn.

Frågeställningar

Vad innebär vänskap för barn? Finns det skillnader i hur pojkar och flickor ser på och hanterar kärlek och relationer? På vilket sätt ger barn uttryck för sina känslor kring vänskap och kärlek? Hur tar känslor av vänskap och kärlek, och deras motsatser, sig uttryck i handling hos pojkar och flickor? Anser barnen att de kan vända sig till vuxna för att prata om kärlek och känslor?

Avgränsningar

Könsperspektivet är centralt i arbetet. Det är nästintill omöjligt att skriva om flickor och pojkars syn på kärlek och vänskap utan att ta hänsyn till könsskillnader eller likheter mellan könen. Vuxnas åsikter och tankar kring barns syn på kärlek kommer inte att ges utrymme i denna uppsats. Det är inte heller mitt syfte att ta reda på om och hur barns syn på kärlek har förändrats över tid.

Jag har valt att ställa frågor till barnen om vänskap även om min uppsats huvudsakligen handlar om kärlek. Min tanke var att jag på något sätt måste ha vänskap med i bakgrunden då vänskap är av stor betydelse. Det var svårt att veta hur barnen skulle ställa sig till frågorna om kärlek. Jag visste inte hur erfarna barnen var i detta ämne och hur mycket de funderade över detta.

Metod

Metodval

Jag har valt att använda kvalitativa metoder i form av uppsatsskrivande och parvisa intervjuer. Uppsatserna var tänkta att ge exempel på och idéer om vad barnen spontant tänker kring ämnet. De skulle dels fungera som inspiration och dels som ett underlag till intervjuguiden (se bilaga 3).

Enligt Martyn Denscombe (1998) är intervjuer en bra metod att använda när syftet är att få fram känslor och erfarenheter. Med till exempel enkäter skulle det vara svårt att få en mer detaljerad bild av det jag vill undersöka. Intervjuer ger tillfälle för intervjuaren att ställa

följdfrågor och för den intervjuade att utveckla funderingar som annars kan vara svåra att förstå.

Denscombe (1998) anser att man måste ta ställning till om ett mindre antal personer kan ge ett tillräckligt säkert underlag. Då mitt syfte inte varit att ge en generell beskrivning av barns tankar kring kärlek tycker jag att mitt metodval är lämpligt. Anledningen till att jag valde att göra intervjuerna i par (någon i grupp om tre p.g.a. ojämnt antal barn) är tidsbrist. Jag ville gärna intervju alla som ville vara med och enskilda intervjuer hade tagit för lång tid.

Urval

Jag har inte haft några särskilda kriterier för mitt val av intervjupersoner. Den viktigaste utgångspunkten har varit ålder då jag ville intervju en klass på mellanstadiet. Barnen går i femte klass och är således i 11-årsåldern. Barnen går på en mindre låg- och mellanstadieskola i en mindre ort i Mellanskåne. Anledningen till att jag har valt barn i denna ålder är att de uppnått en kognitiv mognad som ger dem möjlighet att tänka abstrakt och resonera kring känslor. Det finns 22 barn i klassen, varav 10 flickor och 12 pojkar. Alla barnen skrev uppsatser medan fyra av barnen, tre pojkar och en flicka, avstod från att intervjuas.

Tillvägagångssätt

Ett första steg i mitt arbete var att skicka ett brev till klassföreståndaren (se bilaga 1) i en klass som jag hoppades ville bli delaktig. Några dagar senare kontaktade jag läraren som gav ett mycket positivt mottagande och svarade ja på min förfrågan. Nästa steg var att skicka ett brev med barnen till föräldrarna (se bilaga 2), för att de skulle kunna ta ställning till om deras barn fick delta eller inte. Ingen förälder hörde av sig med frågor eller synpunkter och inte heller för att neka barnen att delta.

Den dagen jag presenterade mig i klassen var två av barnen frånvarande. Jag började med att berätta vem jag är och varför jag var där. Jag berättade om uppsatsen som de skulle skriva och gav dem två frågor att besvara. Frågorna löd; ”Vad är vänskap?” och ”Vad är kärlek?”. Jag fanns hela tiden i klassrummet medan de skrev för att de skulle kunna ställa frågor. Jag försökte klargöra att inget var rätt eller fel, och att det viktigaste var att de skrev vad de kom att tänka på. Läraren var också närvarande hela tiden. Ett av barnen gick iväg efter min presentation och skrev i ett annat rum då han hade svenska två. Barnen fick skriva på uppsatserna om de ville bli intervjuade eller inte. De två barn som var frånvarande, skrev sina

uppsatser dagen efter och fick då instruktionerna av läraren. Även om det kunde vara negativt att de inte fick samma information som de andra, valde jag ändå att ta med deras uppsatser för att ge alla samma möjlighet att delta.

Frågorna till uppsatserna var öppet formulerade för att ge barnen tillfälle att skriva om det som de spontant kom att tänka på. Detta var ett medvetet val då uppsatserna var tänkta att delvis fungera som inspiration och underlag till intervjuguiden (Rasmusson, 1998).

Jag genomförde åtta intervjuer. I sex intervjuer deltog barnen två och två medan de var tre i två av intervjuerna. Läraren hjälpte mig att dela in barnen i lämpliga par och grupper då han känner barnen väl. Min utgångspunkt för indelningen var att barnen skulle känna sig trygga och våga prata inför varandra. Jag klargjorde för barnen att det inte fanns något rätt eller fel svar och uppmanade dem att fråga under tiden om de inte förstod en fråga eller hade andra funderingar. Intervjuerna tog allt från en halvtimme till en timme beroende på hur långa svar barnen gav på frågorna. Alla intervjuer spelades in på bandspelare.

Gunvor Andersson (1998) har skrivit om intervjuarens förhållningssätt i barnintervjuer. Hon menar bland annat att det är viktigt att tala om att det är barnet som står för kunnandet och ska berätta om sina erfarenheter vilka ska hjälpa intervjuaren i sitt arbete. Det är också viktigt att hålla sig neutral ”i den meningen att respektera barnet som informant utan att värdera, uppröras över berättelser eller le åt »gulliga« svar.” (s. 34). Andersson refererar till Stephen R. Boggs och Sheila Eyberg (1990) som har flera råd att ge vid intervjuer. Några exempel är att ställa klara frågor, att repetera det som barnet säger för att visa att man lyssnar och att visa empati vilket gör det lättare för barnet att berätta. Andersson refererar också till James Garbarino och Frances M. Stott (1992) som tycker det är viktigt att inte använda svåra begrepp och frågor som är tvetydiga och innehåller mer än en fråga. Jag har försökt att ha dessa saker i åtanke, och jag tror att barnen kände sig trygga under intervjuerna.

Analys av uppsatserna och intervjuerna

Jag läste först igenom uppsatserna några gånger för att få en överblick av barnens tankar. Därefter sorterade jag uppsatserna efter kön för att kunna hitta eventuella skillnader och likheter. Sedan skrev jag upp barnens alla alternativ som förknippades med vänskap och kärlek, för att försöka placera dem i olika teman (se resultatredovisning av uppsatserna). Jag

räknade också efter hur många gånger de olika alternativen förekom i texterna för att få en uppfattning om de var vanligt förekommande eller om de var enstaka uttryck.

Jag skrev ut alla intervjuer ordagrant för att inte förlora något av värde i det barnen berättat. Utskrifterna läste jag sedan flera gånger för att försöka hitta det som var viktigt för mitt syfte. Då jag haft mycket material har jag valt att arbeta fråga för fråga och skiljt pojkar och flickornas svar åt för att senare kunna jämföra dem. Även i intervjuerna har jag försökt att se om svaren är ofta förekommande eller enstaka uttryck. Detta är dock inget jag lagt vikt vid utan det viktiga har varit att se vilka olika alternativ som barnen tagit upp. Slutligen delade jag upp intervjumaterialet under olika teman (se resultatredovisning av intervjuerna).

Citaten från uppsatserna är delvis redigerade för att inte eventuella stavfel och felaktiga meningsbyggnader ska försvåra läsningen. Så långt det gått har jag dock försökt bevara texterna som barnen skrivit dem för att förhindra feltolkning. Även citat från intervjuerna kan vara redigerade för att underlätta läsningen.

Metoddiskussion

Jag upplevde verkligen att barnen tog sina uppgifter på allvar och var måna om att de skulle göra bra ifrån sig, bland annat genom att ställa frågor. Alla barn har svarat på båda frågorna när de skrivit uppsatserna, om än i olika omfattning. De har alla haft en idé om vad vänskap och kärlek innebär, även om de har kommit att tänka på olika saker. Några av barnen har skrivit mer allmänt om vänskap och kärlek medan andra gett mer detaljerade förklaringar.

Nackdelen med uppsatser är att det kan vara svårt för en del av barnen att uttrycka sig skriftligt. Dock har uppsatser inte varit den enda metoden för att samla in data. Dessutom kan även korta uppsatser säga en hel del.

Intervjuerna visade sig gå mycket bättre än jag förväntat mig. Mina farhågor att det kanske skulle bli ”fnissigt” att tala om kärlek besannades inte. Det var med största allvar de svarade på mina frågor och de hade verkligen mycket att berätta för mig. Några av barnen var lite nervösa och blyga, men de allra flesta var mycket öppna och gav långa och utförliga svar. På min fråga hur det var att bli intervjuad, svarade de allra flesta att det kändes bra. Frågorna uppfattades av någon som bra och det fanns också önskemål om fler intervjuer. Jag tycker att det blev bra med par- och gruppintervjuer. Det verkar som att barnen fann stöd i varandra och

kunde uppmuntra varandra att berätta. Oavsett vilken grad av öppenhet de visade gav de alla ett betydelsefullt bidrag till min uppsats. Alla typer av människor behövs för att ge ett brett spektra och en så sanningsenlig bild som möjligt.

I efterhand har jag kunnat konstatera att det blev för mycket material att bearbeta med både uppsatser och intervjuer med tanke på den tid vi haft till förfogande. Jag kunde också ha haft färre frågor i min intervjuguide. Jag tyckte dock att flera av mina frågor var intressanta och det var svårt att stryka några. Dessutom pratade barnen mycket mer i intervjuerna än jag trott.

Mitt metodval och tillvägagångssätt har visat sig vara lämpliga i denna uppsats. Mot bakgrund av det som kommit fram i uppsatserna och intervjuerna och barnens engagemang anser jag att kraven på validitet och reliabilitet är uppfyllda.

Källkritik

Det har varit svårt att hitta litteratur för uppsatsen. Det finns en hel del om skillnader mellan pojkar och flickors sätt att umgås när det gäller kamratskap, men när det handlar om kärlek ser det annorlunda ut. Litteraturen om kärlek handlar i huvudsak om tonåringar och deras sexualitet. Om barn på mellanstadiet och deras syn på kärlek finns det inte mycket att tillgå. Dessutom känns mycket av litteraturen om barns utveckling och kamratskap till viss del föråldrat. De flesta behandlar barns utveckling ur ett psykodynamiskt perspektiv.

Ett problem när författarna skriver om latensåldern är att den går ända från sju år till tolv år. Det är en stor spännvidd mellan en sjuårings och en tolvårings mognad, och det är inte alltid lätt att utläsa vad som gäller för vilken ålder.

Barn som källor är en mycket bra utgångspunkt när det handlar om att få fram barnens egen syn på det som rör dem själva. Det finns dock många faktorer som kan avgöra innehållet i det som kommer fram i intervjuerna, vilket även kan gälla i intervjuer med vuxna. För det första kan det vara svårt att öppna sig för en främmande person och kanske speciellt när det handlar om de innersta känslorna. Gruppintervjuer kan också göra det svårare att berätta om tankar och känslor då de avslöjas för fler än den som intervjuar. Samtidigt har de fördelen att barn stimulerar och stödjer varandra. Det kan, som Gunvor Andersson (1998) skriver, vara så att barnen försöker ge de svar som de tror förväntas av dem. Ibland har barnen ändrat ett

uttalande när en kompis sagt något annat. Det går att utläsa i utskrifterna av intervjuerna att barnen ibland motsäger sig själva.

Etiska överväganden

Redan i breven till läraren och föräldrarna var jag noga med att poängtera att deltagandet var frivilligt och att informationen från barnen dessutom skulle behandlas konfidentiellt. Det var också viktigt att tala om att barnens namn i uppsatsen skulle bytas ut mot andra för att inte röja deras identitet. Skolans namn har jag av samma skäl också utelämnat.

Innan varje intervju berättade jag återigen att all information skulle behandlas konfidentiellt, men också att barnen hade ett ansvar inför varandra att inte berätta för någon vad kompisens svarade på frågorna. Jag har också för avsikt att låta dem ta del av min färdiga uppsats som feed-back på deras deltagande.

Fortsatt framställning

Jag kommer nedan att redogöra för de teoretiska utgångspunkter och den tidigare forskning som jag tagit del av. Därefter redovisas resultaten från uppsatserna och intervjuerna under olika teman. Detta följs av analys och resultatsammanfattning och avslutas med en slutdiskussion.

Teoretiska utgångspunkter

Barn som aktörer

Margareta Bäck-Wiklund (2001) skriver om den förändrade synen på barns tillvaro. Idén om att barnen inte längre är passiva mottagare utan aktivt skapar sina relationer och livsvillkor börjar få fäste i dagens sätt att se på barn. Barns påverkan på vuxna är också mer uppmärksammas. ”*barn gör oss vuxna lyhörda och lockar fram goda egenskaper som mjukhet och empati.*” (s. 37). Barn anses inte längre enbart socialiseras av vuxna utan bidrar själv till sin utveckling. De kan också anpassa sig efter de omständigheter som finns, och lever här-och-nu. Barnen har en förmåga, som måste tas tillvara, att berätta om sig själva.

Barrie Thorne (1993) anser också att barn är aktörer och aktiva i sin egen socialisation. De är inte passiva mottagare utan samspelar med sin omgivning. Thorne menar också att barn lever här-och-nu, och att deras samspel inte sker med tanke på att lära sig något för framtiden.

Barnets utveckling i latensåldern och prepuberteten

Hwang och Nilsson (1995) beskriver mellanstadieåldern som en lugn tid utan snabba kroppsliga förändringar och utan problem med den kognitiva utvecklingen. Barnen i den här åldern har bland annat lärt sig ett konkret operationellt tänkande, och kan tänka logiskt och resonera kring saker och ting. De förstår ironi och deras minne är väl utvecklat. Deras förmåga att använda språket på ett djupare och mer analyserande sätt ger dem ett nytt sätt att använda ord.

När barnen kommer upp i mellanstadieålder har de sedan några år tillbaka fått en bild av vem de själva är – en jaguppfattning. De förstår att det inre, det vill säga jaget, kan förändras beroende på en situation. De förstår också att en person kan ha både bra och mindre bra egenskaper (Hwang & Nilsson, 1995).

Hwang och Nilsson (1995) beskriver vidare Erik H. Eriksons tankar om verksamhetslust och dess motsatser underlägsenhet och mindrevärdeskänslor. Barnen tycks få antingen det ena eller det andra, beroende på om de får positiva erfarenheter och ett bra självförtroende eller upplever negativa saker som bidrar till känsla av underlägsenhet. Det är dock ingen konstant känsla på det sätt att de alltid har dåligt självförtroende, utan det skiftar oftast beroende på vilken situation de befinner sig i. Barnen är i denna ålder mycket medvetna om de saker de är mindre bra på.

Latensåldern (7-12 år) är en aktiv tid då barnen söker sig till allt som världen kan erbjuda. När barnen går in i denna fas minskar deras fantasi och verkligheten får en allt större betydelse. Det blir viktigt att tänka på vad de säger till andra för att inte hamna i en pinsam situation (Bjerrum Nielsen & Rudberg, 1991).

Barn mellan åtta och tolv år har enligt Jean Piaget en autonom moral. Det innebär att de inte bara ser till en handlings resultat utan också varför man begår en viss handling. Barnen kan tänka sig in i hur andra människor resonerar när de begår en handling (Hwang & Nilsson, 1995).

Barnens empatiska förmåga börjar utvecklas redan under det första levnadsåret. När barnet nått skolåldern reagerar de på andras känslor utan att utgå från sig själva. När barnet är i slutet på barndomen eller i tonåren kan de se mer till en persons generella tillstånd. Barnet gör

skillnad på om problemen för den andre är mycket svåra och långvariga eller om problemen är av lindrigare art, och reagerar starkare på det förra (Evenshaug & Hallen, 1992).

Prepuberteten infaller mellan latensfas och pubertet. För flickorna kommer denna fas oftast i åldern tio till tolv år, med medföljande fysiska förändringar. Pojkarna ligger ofta efter cirka ett och ett halvt till två år. Det viktigaste kännetecknet för denna period är energi och aktivitet. Barnen sprudlar av energi och har hela tiden nya saker på gång. De upplevs ofta som stökiga och okontrollerbara och tycks ta mycket utrymme där de befinner sig. Verkligheten är viktig och barnen tenderar att tala om för vuxna hur saker och ting ska vara. Fortfarande är det umgänge med samma kön som är viktigast, men det finns också behov av föräldrarna. Det finns ett intresse för det som rör sex men samtidigt är det något som ännu är förbehållet vuxna (Bjerrum Nielsen & Rudberg, 1991).

Jämnårigas betydelse

Enligt Hwang och Nilsson (1995) betonar Jean Piaget de jämnårigas betydelse för barnen. Under skoltiden blir kamrater viktigare för barnen på bekostnad av föräldrarna. Barnen vänder sig alltmer till varandra för att få hjälp med sina problem. Nioårskrisen är en period då barnet upptäcker att föräldrarna inte alltid är perfekta och att de därmed inte längre kan prata på samma sätt de kanske gjort tidigare. Under denna kris blir barnet mer medvetet om sig själv och sina brister vilket gör barnet mer osäkert på sig självt.

Bjerrum Nielsen och Rudberg (1991) menar att barn söker likhet, särskilt mellan nio och tolv år, och därför vänder sig till de som är i samma ålder och har samma kön. Det är positivt för den egna självbilden att känna gemenskap med någon som har samma åsikter. Det gör det samtidigt svårt att acceptera det avvikande och därmed riskerar vissa barn att inte få delta i gemenskapen. Mellan åtta och tolv år är det allra vanligast att välja sitt eget kön. Barnen varierar dock sitt umgänge beroende på var de befinner sig. Där det finns många barn, som i skolan, väljer de oftast samma kön men privat är det lättare att även umgås med motsatt kön.

Latensbarnet tillbringar fortfarande mycket tid med sina föräldrar men det finns naturligtvis en skillnad mellan en sjuåring och en tolvåring. Barnet får under denna tid inte bara en kritisk bild av sig själv utan även av föräldrarna. De är medvetna om föräldrarnas brister och är rädda för att de ska göra bort sig inför andra. Barnen tycker inte så sällan att föräldrarna är ”pinsamma”. I denna ålder är det ofta önskvärt att leka och umgås med kamrater utan vuxen

insyn. Barnet vill dock fortfarande att föräldrarna finns där när de behöver dem. Bjerrum Nielsen och Rudberg refererar till Christensen m. fl. (1972) som kommit fram till att barnen på sin fritid ändå umgås mest med sina föräldrar. 32 % av tiden är de tillsammans med föräldrar, 25 % med syskon och 20 % med kamrater (Bjerrum Nielsen & Rudberg, 1991).

Att umgås med jämnåriga kan tjäna flera syften. Barnen lär sig sociala färdigheter som till exempel att lösa konflikter. De kan också jämföra sig med sina vänner i positiv bemärkelse, bland annat för att få en realistisk bild av sig själv. Dessutom är det viktigt att få tillhöra en grupp. Att känna grupptillhörighet är utvecklande för barnets personlighet och frigörelse från föräldrarna men också för den känslomässiga utvecklingen (Bjerrum Nielsen & Rudberg, 1991).

Ivar Frønes (1999) skriver också om jämnårigas betydelse för barns utveckling. Han framhåller att barnens relationer till jämnåriga hjälper dem att socialiseras och skapa förståelse och identitet. Flickors vänskap ger dem större möjligheter än pojkarna att utvecklas och "lyckas" bättre i samhället. Flickors vänskap innebär större nätverk än pojkarnas och nätverken blir således starkare och mer stödjande.

Flickor och pojkars umgänges- och lekmönster

Att flickor och pojkar blir olika förklaras av en del med att de redan vid två års ålder är medvetna om att de är flicka respektive pojke och har en förmåga att ta till sig det som är typiskt för det egna könet. Det är alltså en vilja från barnets sida att efterlikna det egna könet (Thorne, 1993).

Pojkar leker i större grupper och de lägger vikt vid lojalitet, tävling och fysiska aktiviteter. Flickorna däremot är ofta tillsammans två och två och är mer verbala än fysiska. Om de umgås i en större grupp finns det oftast mindre och intimare vänskapsförhållanden inom gruppen. Pojkarnas grupp är mer hierarkisk uppbyggd med en klar och statisk maktstruktur. Flickornas relationer är hela tiden föränderliga och har inget fast maktsystem. *"För flickorna är relationen en förutsättning för gemensam aktivitet, medan motsatsen gäller för pojkarna: för dem är gemensam aktivitet ett sätt att upprätta en relation på."* (Bjerrum Nielsen & Rudberg, 1991:167). Även pojkar kan ha en bästa vän men då umgås de ändå ofta med en tredje person. Flickorna är mer varierade när de väljer aktiviteter. De kan göra många olika

saker medan pojkarna ofta håller sig till samma aktivitet som alla andra pojkar (Bjerrum Nielsen & Rudberg, 1991).

Flickor är mest benägna att diskutera ämnen som rör människor, känslor och relationer. Pojkarna däremot är mest intresserade av tekniska och mer konkreta ämnen (Bjerrum Nielsen och Rudberg, 1991).

Något som ofta kan beskådas på skolgårdar är att flickor och pojkar jagar varandra. För de flesta ses det som ett sätt att visa sin kärlek till någon. Thorne (1993) beskriver detta jagande som "borderwork". Det finns gränser mellan könen och det behövs vissa hjälpmedel för att ibland gå över dessa gränser. Att jaga varandra kan vara ett sätt att överskrida gränser, men också att stärka skillnaderna mellan könen. Gränserna kan sättas både genom att undvika varandra och att söka kontakt. När barnen kommer upp i senare mellanstadieålder blir det vanligare att de umgås över gränserna. Särskilt flickorna söker sig till det motsatta könet. Pojkarna tillbringar mer av sin tid med lagsporter än att jaga flickor.

Kön är en social konstruktion. Vi föds antingen som flicka eller pojke och sedan behandlas vi därefter hela livet. Flickor och pojkar kläs till exempel olika. Samtidigt är det svårt att dra gränser, för alla flickor är inte likadana och inte heller alla pojkar. Flickor och pojkar uppträder inte lika i alla situationer (Thorne, 1993). Thorne (1993) har i sina observationer sett skillnader på hur flickor och pojkar umgås med varandra när de leker på skolgården och hur de gör när de hjälps åt med en uppgift i klassrummet. Kön är med andra ord föränderligt. Vidare menar Thorne att det till viss del kan verka som om pojkar och flickor lever i olika kulturer, men hon tycker inte att skillnaderna är så pass stora att det går att tala om olika världar. Pojkar och flickor umgås och samspelar med varandra trots skillnader.

Kärleken till jämnåriga

Evenshaug och Hallen (1992) menar att de första förälskelserna i jämnåriga visar sig mest genom lek som att jaga varandra och kasta blickar efter varandra. Till en början rör det mest den andras yttre egenskaper, och de första förälskelserna är oftast kortvariga även om det förekommer längre relationer. Det går relativt snabbt att komma över dessa förälskelser även om de upplevs intensiva under tiden de varar. Med tiden kommer känslorna för den andra att gå mer på djupet och betydelsen av de inre egenskaperna ökar. "*Karaktäristiskt för den första djupa kärleken är känslan av vördnad och tillbedjan, av lycka och rikedom.*" (s. 325).

Bjerrum Nielsen och Rudberg (1991) menar att barnen i denna ålder inte längre har mamma eller pappa som kärleksobjekt men inte heller någon annan. Kärleken riktas inte mot någon annan förrän det är dags att gå in i puberteten. ”*Den obefintliga erotiska förbindelsen med motsatt kön gör att vardera könet blir ensidigt: aldrig har pojkarna varit så smutsiga, högljudda och självhävdande som nu och aldrig har flickorna varit så rosa, fåfänga och moraliskt högstående.*” (s. 151) Även om flickor och pojkar sällan är tillsammans menar Bjerrum Nielsen och Rudberg att det finns en sexualitet och dragning dem emellan. Det är svårt för dem att närma sig varandra då de ännu inte hittat det rätta sättet. Pojkarna tror att de kan attrahera flickorna genom att vara tuffa och flickorna svarar med att visa sig förnärmade.

En pojke i prepuberteten anses av Bjerrum Nielsen och Rudberg (1991) som ”*fientligt inställd till flickorna*” (s. 206). Han vill helst inte ha med dem att göra och förstör klassfesterna han går på. Prepubertetspojken har en förkärlek till snusk och fula ord. Han är, med Bjerrum Nielsen och Rudbergs ord, ”*en regelrätt karikatyr av skrävlande manligt uppträdande*”. (s. 206). Pojkarna är under denna period rädda om sin manlighet, och allt som är kvinnligt tar de avstånd från, även mamman och hennes sexuella person.

Flickan i elva till tolv års ålder är den som tar initiativ att möta det motsatta könet och vill gärna styra och ställa med pojkarna. Detta kan ses som ett uttryck för identifieringen med den starka modersrollen. Detta är en tid i livet då flickan gärna passar barn och vill ha en hund att älska och uppfostra. Både pojkar och flickor måste frigöra sig från bindningen till mamman för att kunna söka nya objekt för sin kärlek (Bjerrum Nielsen & Rudberg, 1991).

Tidigare forskning

Barns tankar

Sven Hartman (1986) har med hjälp av bland annat enkäter, uppsatser, intervjuer och observationer samlat in information om vad barns tankar kretsar kring. Ungefär 3000 barn i åldern 5-13 år har deltagit i undersökningen som avslutades 1979. Det kan tyckas att den är ganska gammal, men då det inte finns så mycket litteratur om barns funderingar har jag valt att ändå ta med den. Den har ett värde då den är skriven ur barns perspektiv och deras tankar om livet.

Barnen på mellanstadiet har många tankar kring ensamhet och övergivenhet. Många av tankarna kretsar också kring lek, sport och andra mer allvarliga ämnen som mobbning och

döden. Kamratrelationer och relationer mellan de båda könen är andra intresseområden som barnen ägnar sig åt, liksom funderingar kring den egna identiteten och fysiska utvecklingen. Kamrater får en allt större betydelse för barnet på bekostnad av föräldrarna (Hartman, 1986).

Observationer i skolan

Barrie Thorne (1993) har gjort observationer i flera skolklasser i USA för att studera hur pojkar och flickor leker. Hon har funnit att pojkar leker för sig i grupper och flickor för sig i par eller triader, vilket stämmer med tidigare forskning. Dock är hon kritisk till resultaten och menar att de bara visar hur det ser ut i skolan. Det mesta av forskningen bedrivs i skolor och det ger bara en bild av hur det ser ut där. Den forskning som skett utanför skolan har visat att barnen till stor del leker med det motsatta könet. Det är vanligare att leka i blandade grupper i bostadsområdet än i skolan. En anledning till att barn oftare leker med motsatt kön i sitt bostadsområde är att det helt enkelt inte finns samma utbud av jämnåriga kamrater av samma kön som i skolan. Thorne hänvisar också till undersökningar som funnit att 75 % av barnen anger en vän av samma kön som sin bästa vän. Hon anser att pojkar och flickor visst umgås på ett sätt men att de sällan blir nära vänner.

Thorne fann att många av hennes observationer stämde med tidigare forskning, men upptäckte också att de barn som följde dessa mönster var de som också märktes mer i klassen. De barn som inte syntes lika tydligt hade andra mönster för hur de umgicks. I en klass fanns det till exempel några pojkar och en flicka som utgjorde en större grupp, men de andra pojkarna umgicks inte i någon stor grupp. Bland flickorna hittade hon triader och skiftande av vänner men såg också att de ibland umgicks i en stor grupp (Thorne, 1993).

Undersökningar har också visat att barn som leker med jämnåriga oftare håller sig till sitt eget kön, medan åldersblandade grupper också oftast är könsblandade. En förklaring till att barnen ofta umgås med det egna könet kan vara att en jämnårig pojke och flicka inte sällan ses som ett potentiellt par och därför undviker att umgås för att inte bli retade (Thorne, 1993).

Barnombudsmannens internetundersökning

Barnombudsmannen (2001) har gjort en undersökning via internet om barn och unga och bland annat skola, könsroller och kärlek. Undersökningen är en del av rapporten "Båda är bäst, typ". 572 mellanstadiebarn har fyllt i enkäten och 60 % av dessa barn är 11-12 år gamla. Barnombudsmannen anser att mycket av det som kommit fram stämmer väl med det som

hittills skrivits om könssocialisation. Pojkar anses till exempel ha mer frihet och fler aktiviteter. Flickorna däremot har lättare för att anpassa sig i skolan och har ett socialt försprång. Pojkarna ser till att de får uppmärksamhet, men är också de som läraren oftast blir arga på. Flickorna får mest beröm av läraren. Barnen upplever sig rättvist och jämlikt bemötta när det gäller undervisningen. De anser att alla får lika mycket hjälp och att de lika ofta får svara på frågor.

I skolan håller barnen sig till sitt eget kön, men utanför skolan kan umgänget variera mer. Relationer blir allt viktigare för flickorna under mellanstadieåren, medan det för pojkarna är mer betydelsefullt med resultat. Flickorna deltar oftare i hushållssysslor och leker i mindre grupper och är oftare inomhus än pojkarna. Flickorna umgås oftare två och två än pojkarna som leker i större grupper med tydlig hierarki. Modiga, sportiga och intelligenta pojkar är populära liksom söta flickor som är självsäkra i relationer. Pojkar gör saker tillsammans medan flickor pratar med varandra (Barnombudsmannen, 2001).

De flesta flickorna tycker inte att det är någon skillnad på könen när det gäller hur ofta man blir kär. Dock har ungefär en fjärdedel ansett att flickorna oftast blir kära. Det är fler pojkar som själva anser sig vara kära än vad flickorna trott, men annars är det ungefär hälften av pojkarna som också svarat att det inte är någon skillnad mellan könen. Ungefär en tredjedel av pojkarna tror att flickorna oftast är kära. Det är nästan också hälften av både flickor och pojkar som anser att flickorna oftast frågar chans (Barnombudsmannen, 2001).

När det gäller att kramas är pojkar och flickor eniga – flickorna har störst behov av att kramas. Drygt fyrtio procent av båda könen tycker inte det är någon skillnad. En förklaring till varför flickorna har störst behov av att kramas är från båda kön att det verkar ligga mer i flickors natur. Flickor anses av flickorna själva också vara modigare (Barnombudsmannen, 2001).

Resultatredovisning av uppsatserna

Jag har valt att redovisa resultaten från uppsatserna och intervjuerna var för sig och börjar med uppsatserna. Barnen svarade på frågorna ”Vad är vänskap?” och ”Vad är kärlek?”. Frågorna redovisas under olika teman. Svaren om vänskap är indelade i tre teman: Vad är vänskap?, Vad är inte vänskap? och Vad gör vänner tillsammans?. Svaren om kärlek är indelade i fem teman: Vad karakteriserar kärlek?, Hur känns det att vara kär?, Vem riktar sig

kärleken till?, Hur ska den man blir kär i vara och Vad gör man med den man är tillsammans med?

Vad är vänskap?

Vänskap för både pojkar och flickor är att ha en kompis och att vara med någon. Det är viktigt för dem att kompisar är snälla och hjälpsamma.

”Det är när man är snäll, trevlig, inte ljuger och samarbetar. Och hjälper varandra.” (Stina)

”Det är när man är kompisar och försöker att inte bli ovänner, och man ska hjälpa varandra när man är i bråk eller andra saker.” (Maria)

”Vänskap är att man vill va med någon alltid.” (Carolina)

”Vänskap är att vara bra vän med någon annan. Att vara snäll mot den andra.” (Mikael)

”Att man är juste mot dem som är mindre och större.” (Simon)

En av pojkarna gav ett annat exempel på vänskap och lät det inte bara omfatta kompisar.

”Jo det är om t.ex. en tant behöver hjälp över vägen så frågar hon om någon kan hjälpa henne över gatan. Om någon säger ja då är det vänskap. Och om någon behöver hjälp och det är någon som hjälper honom då är det vänskap.” (Philip)

En vän ska också vara pålitlig och inte tala om hemligheter för andra.

”En vän vill jag kunna lita på, hon ska kunna hålla hemligheter hemliga och inte sprida ut dem till alla.” (Klara)

”En vän är någon som man kan prata med utan att alla vet ens hemligheter.” (Linus)

Några av flickorna nämner att kunna trösta som en del av vänskap.

”När den alltid finns där och tröstar en.” (Pernilla)

”Man vill göra den glad, och trösta den om den är ledsen.” (Matilda)

Hos ett par av flickorna kan man finna rädsla för att vara ensam. Ingen av pojkarna har tagit upp detta.

”Man kan vara bästisar, det tycker jag är bra, för då är man aldrig ensam.” (Anna)

”Jag vill kunna vara med henne när hon är med andra kompisar, så jag slipper vara ensam på raster.” (Klara)

En av pojkarna poängterar allvaret med vänskap.

”Vänskap tycker jag är väldigt allvarligt. Alltså man kan inte springa och säga dumma saker till en och sedan bli kompis, ”jag ger dem bara en chans eller två”.” (Markus)

Vad är inte vänskap?

En vän för flickorna ljuger inte, bråkar inte och säger inte fula saker.

”Vänskap tycker jag är när man är snälla mot varandra och inte säger fula saker till varandra. När man inte ljuger för någon.” (Mia)

”När man inte bråkar. När man inte ljuger.” (Pernilla)

”En kompis ska heller inte bli sur för allt!” (Anna)

En av flickorna tycker dock att det är bra om man kan bråka också.

”Det är också viktigt att bråka ibland så att kompiserna vet vad man tycker och tänker. /.../Men man kan bråka och sånt men man blir vänner igen.” (Anna)

Det pojkarna nämnt är särskilt att inte skratta åt varandra när någon gör fel och att inte bråka.

”Vänskap är att man är snäll mot varandra, att man inte skrattar åt någon när den gör fel.”

(Simon)

”Det är när man är kompis med andra och hjälper dem och låter dem gå före en i kön och inte bråkar.” (Christian)

”Och du är snäll mot honom, ni bråkar inte.” (Johannes)

Vad gör vänner tillsammans?

Endast en av flickorna och ett par av pojkarna har gett ett konkret exempel på vad de gör med en kompis.

”Vänskap är något speciellt, det är att vara snäll och man gör något kul tillsammans t.ex. att åka och bada eller bara va med varandra.” (Anna)

”När man är vänner och kanske när man gör saker tillsammans och byter hemligheter och går på bio med varandra.” (Max)

”Man kan spela boll med varandra.” (Jakob)

Vad karaktäriserar kärlek?

Både flickorna och pojkarna anser att kärlek är att vara kär och tycka om någon.

”Det är när man tycker mycket om varandra.” (Maria)

”Kärlek är att man tycker om en mer än som en vän.” (Carolina)

”När man är kär i någon som man tycker mycket om.” (David)

”Kärlek är att gilla någon väldigt mycket.” (Mikael)

”Kärlek är när du är kär i någon, då man älskar henne eller honom.” (Johannes)

En av pojkarna gav en mer detaljerad bild av vad kärlek är för honom och betonade allvaret.

”Detta är mycket allvarligare än vänskap. T.ex. kan man inte gå och fråga chans på en typ fyra gånger. Det är inte kärlek då! Och därefter gå och fråga på någon annan. En kärlek för mig ska vara ”bestämd” alltså, man ska inte hålla på och hatta mellan olika killar.” (Markus)

Hur känns det att vara kär?

Ett par flickor och en pojke beskriver hur det känns att vara kär. Det kan kännas i kroppen och det känns bra att vara nära den man tycker om.

”Man vill vara i närheten av den, och vill krama den.” (Matilda)

”Det pirrar i kroppen när man ser den personen.” (Jenny)

”Kärlek är när man tittar på en tjej och magen börjar kurra och man vill bli tillsammans.” (Niklas)

Vem riktar sig kärleken till?

De flesta skriver om att vara kär i någon, som jag tolkar som en jämnårig av motsatt kön.

Några av barnen, flest flickor, har tänkt på kärlek till föräldrar, syskon, vänner och djur.

”Det kan vara att man tycker om föräldrarna eller en kompis t.ex.” (Pernilla)

”När man ger kärlek till sin hund eller fågel och mamma och pappa.” (Stina)

”Man kan älska djur, människor och låtar m.m.” (Matilda)

”Man kan älska sin mamma eller sina husdjur.” (Jakob)

”Kärlek kan vara till en hund eller annat djur. Eller någon man blir störförälskad i. Man kan också älska sina föräldrar och syskon.” (Linus)

En av flickorna ger en mer detaljerad bild av skillnaderna i att älska, gilla och vara kär.

”Älska, kär och gilla är helt olika saker. Man kan gilla sina kompisar för att de är snälla. Kär är man bara i en. Man kan älska många t.ex. sin mamma och pappa, mormor och morfar.”

(Klara)

Hur ska den vara som flickorna och pojkarna blir kära i?

Både yttre och inre egenskaper nämns i uppsatserna.

”Han/hon ska vara söt, schysst och snäll.” (Mia)

”Och den man är kär i ska vara snäll, snygg, trevlig och positiv.” (Lina)

”Hon ska också vara lojal och våga lite! Hon ska vara snäll och omtänksam.” (Markus)

En flicka skriver att det viktigaste är att tycka om personen som den är och inte hur den ser ut.

”Kära blir nog alla en dag och därför ska man inte döma efter utseende. Jag tycker att man ska tycka om han/hon för den han/hon är och inte snygghet, för ingen kan hjälpa hur man ser ut.”

(Klara)

Några pojkar beskrev hur de själva är mot den de är kär i.

”Man är snäll mot henne.” (Johannes)

”Man är snäll mot henne. Man älskar henne.” (Adam)

Ett av kärlekens dilemman tas upp av en flicka som funderar på vikten av att inte såra andra, varken kompisar eller den man är kär i. Hennes tankar visar att kärleken inte alltid är enkel.

”Man kan bli så kär att man kan såra en kompis. Då tycker jag att man ska vara kär men inte bli ihop med honom, för det är viktigare med vänskap än kärlek. Men det känns dumt att säga nej till en kille om den frågar på en. Då blir han sårad, men han blir också sårad om man säger ja och man inte är kär i honom!” (Anna)

Vad gör man med den man är tillsammans med?

Det är endast pojkarna som gett förslag på vad man kan göra tillsammans. De går på bio, pussas, dansar och följer med hem till den de är kär i.

”Så pussas man kanske.” (Niklas)

”Kärlek är när man tycker om varandra och är kompisar, går på bio tillsammans och åker hem till varandra.” (Max)

”Kärlek är att man tycker om någon och att man dansar ibland.” (Simon)

Resultatredovisning av intervjuerna

Resultaten från intervjuerna redovisas under följande teman: att vara vänner, att inte ha någon vän, att vara kär, att fråga chans och göra slut, att vara tillsammans, att prata med vuxna om kärlek och betydelsen av kärlek.

Att vara vänner

Tillsammans med vänner berättar flickorna hemlisar, är tillsammans, har kul, är snälla, pratar, är med djur, går i byn, är ute, bygger hinderbanor och cyklar.

”Vi pratar och är ibland ute hos djur” (Klara)

”Har roligt.” (Pernilla)

Hos pojkarna är det populärt att åka skateboard, se på film och utöva bollsporter som fotboll och kasta tennisboll. Andra saker som nämns är att prata, cykla, handla godis, spela biljard och äta.

”Sedan går vi ibland och pratar, men det är inte så ofta. Man går kanske ner och pratar om något man inte vill att andra ska höra.” (Linus)

”Jag brukar skejta, hyra film och handla godis med kompisar. Ja lite sånt.” (Philip)

Alla flickor utom en uppgav att de leker mest med flickor. Ibland händer det att de leker med pojkar också.

Pojkarna gav lite mer varierade svar på vem de umgås med. Även om de flesta svarade att de leker mest med andra pojkar, är det några som anser att de antingen leker lika mycket med båda könen eller mer med flickorna. Två pojkar berättade att om de är med tjejer blir det mest att de pratar med varandra eftersom det är det flickor gör.

Att inte ha någon vän

Flickorna tyckte det var viktigt att ha en vän. Har man en vän behöver man inte känna sig utanför och vara ensam. En vän kan också trösta om man är ledsen. Det allra värsta med att inte ha en vän är att vara ensam.

”På rasterna är det inte så roligt att vara ensam. Är man själv är det ingen som bryr sig om en.” (Klara)

”Annars får man vara mest själv, och det är inte så kul att inte ha någon att prata med.”
(Matilda)

Pojkarna tyckte också att det var viktigt att ha en kompis. Det värsta med att inte ha en vän är att man får vara själv, har ingen att göra saker med, känner sig utanför och har tråkigt. En vän kan hjälpa en och man kan göra saker tillsammans som att berätta hemligheter för varandra.

”Har man inga vänner känner man sig utanför och man har inte kul.” (Niklas)

”Det är att man inte.... då känner man sig som en mes för det första. Så kan det vara vissa som går runt och mobbar en för att man inte har kompisar.” (Christian)

Att vara kär

Coola killar och snälla tjejer

När flickorna är kära i någon är de snälla, ger uppmärksamhet till och vill gärna vara nära den de är kära i. Andra sätt att visa kärlek är att skicka brev, ringa, ge saker och fråga chans. En flicka tyckte det var svårt att alltid vara sig själv. En annan flicka visste inte hur man visar att man är kär.

”Och kanske man inte kan vara riktigt sig själv. Ibland. Man kanske försökte vara rolig, men sen kom man på att det faktiskt inte var så bra det där.” (Matilda)

”Det vet inte jag för jag vet inte hur det är att vara kär.” (Carolina)

Flickorna tyckte att pojkarna försöker vara ”coola” och tuffa när de visar att de är kära.

Pojkarna visar också kärlek genom att imponera på flickorna och visa vad de kan. En flicka tyckte att pojkarna kan vara dumma och säga att flickorna är ”töntiga”. I ett par intervjuer ansåg flickorna att pojkarna säger direkt till dem att de är kära.

”Vissa pojkar kan gå fram till en och säga att de tycker om en. De kan vara med en väldigt mycket. De kan vara snälla och så. Vissa visar det bara inte så till sist får flickan göra det.” (Lina)

Pojkarna säger att de är extra snälla mot den de är kära i. De ger saker, försöker vara ”coola”, skriver kärleksbrev och bjuder hem för att visa att de är kära.

”Det kan vara att man ser mycket upp till den personen man är kär i. Försöker vara cool. Man börjar inte fnittra för att någon säger något. Man försöker vara lugn hela tiden fast det är ganska svårt.” (Markus)

Det är inte alltid som man vill visa för alla att man är kär.

”Man går inte runt inför alla i klassen och ger någon julklapp eller något. Det gör man inte.” (Linus)

Enligt pojkarna visar tjejerna att de är kära genom att fråga chans, jaga dem, skriva brev, bjuda hem och vara snälla. En av pojkarna tycker inte det är någon större skillnad på hur flickor och pojkar visar att de är kära.

”Det brukar vara tvärtom, men i vår klass är det så att tjejerna jagar oss.” (Markus)

”I maten kanske de frågar om man vill ha vatten eller mjölk.” (Simon)

Det pirrar i kroppen

Både flickorna och pojkarna tyckte det känns bra och härligt att vara kär. Det kan också pirra i kroppen.

”Ja, det gör det varje dag när jag tittar på en viss tjej i klassen.” (Niklas)

Det är dock inte i alla situationer det känns bra att vara kär.

”Det är inte så jättekul om man inte blir ihop med någon.” (Jenny)

”Man vill inte bli ovän med någon kompis och så säger den det till den man är kär i, att man är en riktig argbigga.” (Klara)

Kärlekslistor

De flesta flickorna tyckte att man bara kan vara kär i en åt gången. Någon trodde att man kan vara kär i flera, men att det är ovanligt. Några pratade om listor på vem man är kär i.

”Man har ju en sådan lista där det står etta, tvåa, trea, fyra, femma...” (Lina)

”Etta är den man är mest kär i.” (Jenny)

Pojkarna var lite mer svävande i sina svar. Några sa först att man inte kan vara kär i flera samtidigt men började sedan prata om listor. En del svarade helt klart att det kan finnas flera mål för deras kärlek. Dock var de eniga om att man bara kan vara ihop med en åt gången.

”Om jag är kär i flera blir jag ihop med den som är mest kär i mig. Man märker om de springer efter en och viskar.” (Markus)

”Man kan vara kär i flera men bara ihop med en. Man kan inte vara ihop med 10-12 stycken.” (Linus)

”Det finns vissa listor, då har man en som ligger femma och så går man till tio. Och sen när man blivit ihop med femman så ligger hon ju alltså etta.” (Christian)

Endast en av pojkarna hade en bestämd åsikt om vad man gör om man är kär i flera.

”Nej, då är man otrogen.” (Max)

Det är insidan som räknas

Pojkarna ville gärna att en flicka ska vara snäll, söt och snygg. Någon nämnde också att hon inte ska vara barnslig, inte för blyg och att hon ska ha bra stil vilket innebär snygga kläder.

För en del var det viktigt att den man blir kär i ska se bra ut, men pojkarna tyckte ändå att det är det inre som kommer först.

”Man ska vara söt också, men det är inte det som är det viktigaste. Det kvittar om hon ser ut som en glasögonorm och har mjölkmustasch.” (Markus)

”Det är inte utsidan som räknas. Det är insidan som man brukar säga.” (Niklas)

I likhet med vad som framkom i uppsatserna tyckte flickorna att pojkarna ska vara snälla, söta/snygga och omtänksamma. Någon nämnde manlig och likställde det med normal. En flicka tyckte inte att pojken ska vara för snäll eller för tramsig. Utseendet var ganska viktigt men de flesta flickorna tyckte liksom pojkarna att de inre egenskaperna är viktigare. I någon intervju var det svårt att veta vad de tyckte eftersom de ändrade sig hela tiden.

”Liksom inte hålla på och vara tuff. Se bra ut, ja i alla fall....relativt. Men jag tror först att man tycker om dem för att de är snälla och sen tycker man de är söta när man är ihop med dem.” (Matilda)

En av pojkarna tycker att vissa tjejer väljer efter det yttre.

”Vissa tjejer tar killarna efter vilka kläder de har. Om de är rika. Så man blir nästan aldrig ihop med någon.” (Linus)

Att fråga chans och göra slut

Det krävs mod

Några pojkar berättade att de först försöker visa att de tycker om någon. Det gör de genom att vara extra snälla, ge teckningar, vara mycket med den personen och skicka SMS. En pojke sa att man helst inte vill skriva sitt namn på lapparna eftersom det är pinsamt att avslöja vem man är. Istället kan man skriva att det är från ”en hemlig beundrare”.

”Eller så kanske man slänger pappret helt och så går alla andra dit och kollar, och så går de och retar en sen. Man skriver helst inte sitt namn.” (Linus)

Nästa steg är att fråga chans. Det finns tre sätt att fråga chans på någon. De vanligaste är att be en kompis att fråga eller att skicka en lapp, medan det minst vanliga är att fråga själv.

”Då gör man så här: det finns vissa som skickar någon t ex jag säger till han att fråga på henne. Så gör han det och så säger hon kanske, jag vet inte. Sen nästa dag får man svaret: ja det får han. Och så säger hon det till han och då får jag svaret. Sen är man ihop.” (Christian)

Flickorna använder sig oftast, liksom pojkarna, av en kompis eller lappar när de vill fråga chans på någon. Ringa nämns också som ett alternativ. Flickorna tycker att man måste vara modig om man själv ska våga fråga. Det är pinsamt att stå framför pojken om han svarar nej.

Att fråga själv anses också av pojkarna som alldeles för pinsamt, och det gör man bara om man är mycket modig. När en kompis ska fråga åt dem är det ofta viktigt att tala om för den vad den ska säga så att det inte blir fel. Ett sätt att undvika att själv ta första steget kan vara att visa intresse för den man är kär i och vänta på att den frågar chans istället.

”Vissa kan man stöta på så att de frågar.” (Christian)

”Man är typ dumpad eller så. Det är pinsamt och stå där om den säger nej.” (Max)

”Om jag ska fråga någon säger jag till att han ska fråga så och så.” (Johannes)

Ibland kan det vara så att man inte ens frågar om man ska bli tillsammans utan bara blir det ändå. Det finns då vissa saker som gör att man vet att man är ihop fast man inte frågat chans.

”Det är rätt uppenbart om man ser att den är kär i en och att man kramas och pussas efter skolan.” (Markus)

Det kan också hända att någon frågar chans åt en utan att man vill.

”Vissa i klassen frågar åt någon som inte har sagt att de vill det. Sen går de fram igen; nej det gick inte. Vad då? Du frågade ju på henne. Det är rätt jobbigt.” (Linus)

Barnsligt att fråga chans

Det finns olika fraser att använda när man vill bli tillsammans med någon. Det ena sättet är ”har jag chans på dig” och det andra är ”vill du bli ihop med mig”. Båda används av pojkarna, men det senare anses av någon vara mer moget – något man ”gör på högstadiet”.

Hos flickorna var det mer uppenbart och återkommande att det är barnsligt att använda frasen ”har jag chans”, när de vill bli tillsammans med någon.

”Man vill ju inte precis säga ”få chansen på dig” till någon som är mycket så där tuffare och sånt. Det vill man inte.” (Anna)

”Nej, tex om min bästa kompis frågar om jag får chansen på han, så kan den tycka - ååh vad hon är löjlig. Då säger de nej.” (Lina)

I en intervju säger pojkarna att man är tillsammans med någon för att pussas och ha någon att prata med.

”Vissa killar är i extas för tjejer. Måste vara ihop med en tjej annars är det kris.” (Markus)

Obesvarad kärlek

När pojkarna frågar chans och flickan säger nej blir de flesta ledsna eller besvikna. Det kan kännas trist och någon säger att vissa spelar över. Spelar över gör de genom att bli arga och slå i väggar eller med grejor eller skratta överdrivet och låtsas att det inte gör något.

”Man blir helt förkrossad hela terminen. Man blir förkrossad två tre veckor.” (Linus)

Flickorna tycker det är pinsamt om någon säger nej när de frågat chans. De blir ledsna och tycker det känns dumt. Ibland retar pojkarna dem efteråt.

”Men han jag är kär i, första gången jag frågade sa han nej och så har jag frågat några gånger till, men då vet man nästan vilket svar man ska få. Men man kan ändå inte sluta.” (Lina)

”Det känns så dumt. Varför skulle jag göra det, jag visste ändå att han inte tyckte om mig.” (Anna)

”Ja, men det känns inte dumt om den säger nej, och sen säger: men för det tycker jag inte illa om dig, jag vill bara inte vara ihop.” (Anna)

”Ja om någon svarat nej vill man helst undvika den resten av dagen.” (Klara)

När flickorna säger nej till någon är det för de allra flesta viktigt att undvika att såra den personen. De säger nej och betonar att de kan vara vänner ändå. De kan också säga att de är kära i någon annan eller är ihop med någon annan.

”Ja, då känner man sig jättetaskig. Det finns många som frågat på mig. Då har jag sagt nej men vi kan vara kompisar ändå, men då blir de ändå jätteleadsna och man känner sig så taskig. Jag borde ha sagt ja, men jag tycker inte om dem.” (Anna)

”Sen är det också rätt svårt när man vet att den tycker jättemycket om en.” (Klara)

För någon beror sättet att säga nej på vilken pojke det är.

”Ibland säger jag neeeeej!” (Jenny)

Pojkarna skiljer sig inte så mycket från flickorna när det gäller att säga nej när någon frågar chans. De säger bara nej eller att de är kära i någon annan. En del pojkar säger också att de vill vara vänner ändå. Ett par pojkar berättade om hur flickorna ibland gör när de svarar någon som frågat chans.

”Ibland är det några som säger nehej så där taskigt. När de är själva säger de kanske, jag vet inte. Sen säger de ja. Det är bara för att spela över.” (Adam)

”Det finns vissa tjejer i klassen, så sitter där två tjejer bredvid henne, sen bestämmer de till henne.” (Christian)

Besvarad kärlek

Pojkarna blir mycket glada och lyckliga om någon svarar ja och vill vara tillsammans. Någon känner sig ”rent konstig” och en annan säger att ”då kan inget göra en ledsen”.

”Man säger yes!” (Adam)

När flickorna frågar chans och pojken svarar ja blir de också glada. Det kan pirra i kroppen, men det kan också kännas pinsamt och oroligt om man inte vet vad nästa steg ska bli. Någon säger att man berättar för sina kompisar

”Då blir allting så pirrigt. Man skrattar, men sen är man så himla orolig på ett sätt hela tiden.” (Anna)

”Ibland kan man bli lite uppspelt också. Om man gillar den personen jättemycket.” (Klara)

En annan känsla kan vara att man känner sig säker och kan slappna av.

”Man känner att det är överstökad och det är lugnt. Man känner sig skyddad.” (Jenny)

”När jag har frågat på en kille och den sagt ja blir man....ja man bara skiter i det. Det känns som att man bara går. Kanske killen bryr sig och går fram till en.” (Lina)

Om flickorna vill svara ja säger de bara ja och inte mycket mer. Att säga kanske eller vet inte kan ha ett särskilt syfte.

”Om man säger ja direkt är det precis som man gått och längtat.” (Jenny)

När pojkarna säger ja till någon svarar de också bara ja. Om man varit kär i den personen länge kanske man säger självklart eller javisst.

”Man kan ta det på riktigt allvar och ta med den personen som frågar. Så går man ner och säger att man varit kär i den personen rätt länge och att man säger ja på riktigt allvar.”

(Markus)

När kärleken tar slut

Det var blandade åsikter bland flickorna hur man gör slut med någon. Några ber en kompis eller skickar en lapp. Andra vill göra det själva. Vilket de väljer kan också bero på hur länge och hur mycket de tyckt om pojken. Många tyckte det var viktigt att inte såra den andra och ett sätt är då att säga att man kan vara kompisar i alla fall.

”Om man har varit tillsammans en vecka så liksom....då skickar man kompisen, så den gör slut. Har man varit tillsammans längre tycker jag att man ska säga det själv. Man kan säga att man kan vara bra kompisar och så.” (Matilda)

”Ibland skäms jag. Ibland blir jag ihop med någon en dag och nästa dag gör jag slut och då skäms jag.” (Klara)

Det verkar vara viktigt för de flesta pojkarna att själva göra slut och inte skicka någon kompis. Det förra förekommer dock liksom att skriva lappar.

”Jag går själv för jag har varit med om att någon har skickat.” (Markus)

”Det gör inget, det (att göra slut) är mycket lättare än att fråga.” (Philip)

Flickorna menar att de blir ledsna, besvikna eller arga om någon gör slut. Ibland beror det på hur mycket de tycker om pojken.

”Man blir ledsen. Det kanske tar ett tag om den andre säger att den tycker om någon annan. Men sen tror jag att man vänjer sig, med tiden. Men det är nog jobbigt i början.” (Matilda)

”Man vill helst inte se den, alltså just då. Det känns jobbigt när den tittar på en.” (Anna)

”Är det någon man tycker väldigt mycket om kan man bli ledsen. Annars bara bryr man sig inte.” (Jenny)

Enligt några pojkar säger flickorna ibland ”vad skönt att man slapp honom”, men att de bara låtsas som de inte bryr sig. Någon annan säger kanske att ”jag skulle ändå göra slut”.

När flickorna gör slut med pojkarna blir de ledsna, förkrossade, besvikna och känner sig nere. Ibland går det fort över och andra gånger tar det längre tid.

”Det är inte lönt att tänka på tjejer längre. Man vill inte gå kvar i skolan liksom.” (Markus)

”Om någon gör slut med en i början av rasten, så i början av lektionen är det över igen.” (Simon)

Att vara tillsammans

Det börjar på dagis

Flickorna svarade att man kan bli tillsammans med någon första gången när man går på dagis eller är nio, elva eller tolv år. En av flickorna tyckte inte att det gick att säga någon ålder.

Pojkarna har i stort sett angett samma ålder som flickorna för när man kan bli ihop med någon. En pojke tyckte dock inte att man ska vara ihop så tidigt som på dagis för då är det inte på allvar. Flickorna var överens om att kärlek är viktigare och mer allvarligt nu än när de var yngre. När de var yngre och var tillsammans med någon var det mest på lek.

”Ja, jag gick på dagis men då visste jag inte ens vad det var.” (Anna)

”Man är mer rädd man ska göra bort sig nu.” (Klara)

”Mmm, när man känner att det är på riktigt så tar man ansvar, man tycker mer om.” (Lina)

Medan flickorna tyckte att kärlek börjar bli viktig i deras nuvarande ålder, var det en del pojkar som hade andra åsikter. Några av dem tyckte att det var först när man var 18-20 år eller möjligen femton. Flertalet tyckte dock som flickorna. En av pojkarna menade att vissa tycker kärlek är så viktigt att de inte kan vara utan och blir ledsna när de ser att andra är tillsammans med någon. Några pojkar sa att man gör mer tillsammans och pratar mer nu när de är äldre.

”Ja, nu när man är äldre händer det mer saker.” (Christian)

”På lågstadiet gjorde jag och /.../ inte så mycket. Nu gör vi mycket tillsammans.” (Max)

Kompisar och kärlek

De flesta pojkarna verkade inte bry sig om huruvida kompisarna gillade flickan eller inte. Några tyckte att det spelar en viss roll och att det är roligare om kompisarna gillar henne.

”Man behöver inte vara bästa kompisar, men de ska ju inte tycka illa om den.” (Simon)

”Jag bryr mig inte. Jag var tillsammans med en tjej och en tyckte att hon var en stor fet idiot. Sen när hon gjorde slut frågade han meddetsamma. Avundsjuka.” (Philip)

De flesta flickorna svarade spontant nej och menade att det inte är viktigt att kompisarna tycker om den man är kär i. Ett par av flickorna tyckte att det är viktigt vad kompisarna tycker för att man inte ska bli retad.

”Sen kan det också vara rätt jobbigt. Om någon pratar om en att den är jobbig vill man kanske inte säga att man är kär i den.” (Klara)

De flesta flickorna tyckte att de var som vanligt mot kompisarna när de är kära. En flicka blev gladare och skrattade mer. Endast en av pojkarna sa att han inte blir annorlunda mot kompiserna när han är kär. Några pojkar förklarade hur de kan förändras när de är tillsammans med någon.

”Man är ju inte med kompisar lika mycket. Om man är riktigt kär är man mycket med den personen, alltså på kvällar efter skolan.” (Markus)

”Nja, lite faktiskt. Om man ska spela något och man ska välja, väljer man de man tycker är snälla. Om man är ihop med någon väljer man henne. Man är snäll mot alla andra.” (Simon)

Mysa och prata

Pojkarna hade många förslag på vad de kan göra med en flickvän. De gör roliga saker, tittar på bio, hyr film, äter pizza, bjuder hem och gör utflykter. Flera pojkar betonade särskilt att man myser och pussas, och någon nämnde att man gärna vill vara ostörda.

”Myser, det är det bästa jag gjort.” (Philip)

”Man träffas mest efter skolan. Ibland bjuder man på middag hemma hos sig. Och så pussas man och kysser, helst i sängen. Man tar inte av sig kläderna, det är man för liten för.”

(Markus)

”Skriver lappar på dörren: tillträde förbjudet. Varning för skottlossning.” (Linus)

”Sist jag var ihop med /.../ hyrde jag en film och så gick vi hem till henne och så tittade vi på TV och åt chips. Det var mysigt.” (Niklas)

Pojkarna ansåg att de gör olika saker med kompisarna och den de är kära i, men att de kan göra samma saker också och då känns det annorlunda.

”Nja, lite andra saker. Det är skillnad om man är med kompisar och tittar på bio och om man är med sin flickvän och tittar på bio.” (Niklas)

”Nä, det är andra saker med kompisarna. De kan man bjuda hem och gå på bio med men då är det mer actionfilm. Har man en tjej hemma är det lite mer så...ingen riktig krigsfilm.”

(Christian)

”Nej, man gör mycket mer med den man är kär i.” (Max)

Flickorna pratade inte lika mycket om att mysa och pussas även om det nämndes. Det var några saker som var samma som pojkarna - gå på bio, kramas och äta tillsammans. Andra saker som flickorna nämnde var att bowla, bada, shoppa, gå på marknad, dansa, träffas och prata.

”Kramas, hej-då-kram efter skolan.” (Lina)

”Kan åka och bada, bowla. Åka och shoppa tillsammans.” (Mia)

Liksom pojkarna tyckte flickorna att det är skillnad på att vara med kompisar och den man är kär i.

”När man går på bio är det på ett annat sätt.” (Pernilla)

”Kompisen kan man mer berätta hemlisar för. Det gör jag inte direkt för....” (Matilda)

”Killarna är så inne i sitt. De bara skejtar och sånt.” (Mia)

Coolt att vara singel

Flickorna tyckte inte det var viktigt att ha varit tillsammans med någon. Någon tyckte att det är upp till var och en, det beror på om man själv känner för det. En flicka tyckte inte att det är viktigt, men att det är roligt om det är den man är kär i.

Pojkarna tyckte det var betydligt viktigare än flickorna att ha varit tillsammans med någon. Någon tyckte att det var lite viktigt, och det fanns någon enstaka som inte alls tyckte det. I intervjuerna framkom det också att det för ens egen popularitet kan vara avgörande vem man är tillsammans med.

”Jag tror inte det är någon i klassen som inte varit ihop med någon.” (Philip)

”Ja.....man kan ju säga att det är viktigt, men inte så att man går runt i hela kvarteret och säger att jag varit ihop med den tjejen. Så viktigt kan det inte vara men lite viktigt är det.” (Niklas)

”Jag tycker det är dåligt att vara ihop med någon för att vara populär.” (Markus)

”Om jag t ex hade varit ihop med /.../ då tycker alla andra tjejer att man är mogen och väldigt tuff.” (Linus)

Ett par pojkar kunde hitta fördelar med att inte vara ihop med någon.

”Det är coolt att vara singel också. Så träffar man en snygg tjej så är man redan ihop med någon.” (Christian)

”Det bästa med att vara singel är att då ska man gå på disco.” (Philip)

Att prata med vuxna om kärlek

Vuxna fattar inte

Pojkarna berättar först och främst för kompisar. Det ska vara någon kompis de litar på, som inte för det vidare till andra. Ett par av pojkarna sa att de pratade med kusiner och syskon.

”Kompisar och mamma och pappa.” (Johannes)

”Ja...njae. Ibland om någon frågar: är du tillsammans med någon eller tycker du om någon speciell. Mest om de frågar. Man går inte runt och berättar- jag är ihop med hon. Det gör man inte.” (Simon)

Några av pojkarna berättar också för föräldrarna. Ett par tyckte dock att de inte kan prata med pappa, bara mamma, medan ett par inte visste om de kan prata med vuxna alls om kärlek.

”Hemma hos min mamma, hon brukar alltid fråga om jag har någon flickvän. Så jag brukar berätta för mamma om jag blivit ihop med någon. Min pappa säger : har du någon fjälla? Då säger jag ja. Men han frågar inte vad hon heter eller något sådant.” (Niklas)

Två av pojkarna ansåg att det var bäst att inte berätta för föräldrarna, då det kan straffa sig.

”Nej det går inte. Om man har hånglat med en tjej, då får man gå och lägga sig klockan sex på kvällen. Det får man inte göra för föräldrarna. Jag har sagt det till min mamma, men jag bryr mig inte så mycket vad hon säger. Det skiter jag i.” (Markus)

Det är också vanligast bland flickorna att de berättar för en kompis de kan lita på. Det ska vara en nära vän.

”Man berättar det aldrig för pladdermosttrar.” (Carolina)

”Ja det beror på vem det är. Det är ens bästa kompis som lovar hålla det hemligt.” (Jenny)

Det verkar mindre vanligt att flickorna berättar för föräldrarna även om det förekommer.

”Jag brukar inte berätta för mamma och pappa, men det kommer alltid ut ändå.” (Matilda)

”Jag tycker det är lättare om man haft någon annan. Alltså antingen något större syskon eller någon lika gammal. Jag tycker det är svårt att prata med vuxna.” (Matilda)

”De (föräldrarna) fattar inte vad man menar.” (Anna)

För liten för kärlek?

Några av flickorna säger att föräldrarna anser att de är för unga för kärlek.

”Jag säger aldrig till mina föräldrar vem jag är kär i för min mamma tycker att jag är för liten.” (Carolina)

Ett par av pojkarna tyckte inte att vuxna tar deras känslor på allvar. En pojke tyckte att hans syskon var de som tog det mest på allvar. Någon tyckte att vuxna gör det ibland medan en

tyckte att de oftast tog det på allvar. Två pojkar tyckte att det berodde på vad det handlade om.

”Speciellt min mamma tar inte det på allvar. Hon tror nog att jag är kär i någon men att det bara är på skoj. Man är för liten men jag säger att jag har blivit stor. Min pappas flickvän går det att prata med.” (Markus)

”De lyssnar.” (Simon)

”Ja och de riktigt bryr sig om en.” (Niklas)

Även hos flickorna var det blandade svar. De flesta tyckte dock att vuxna inte tar det på allvar. Då väljer de ibland att inte berätta något.

”Man känner det inuti, de bryr sig inte så mycket.” (Lina)

”Vissa gör. Vissa tror mest att det går över typ. Man kanske precis har frågat någon och de säger att det går över. Det kanske det inte gör.” (Matilda)

”Men sen när man varit ihop ett tag så tror de att det kanske är riktigt då.” (Matilda)

”De går inte runt och skojar om det.” (Klara)

Betydelsen av kärlek

Alla flickor var eniga om att kärlek är viktigt. Det var emellertid inte lika lätt för alla att förklara varför. Saker som kom upp var att kärlek är bra för att kunna trösta och ha någon att gå till.

”Ja man måste ha kärlek i sig. Har man inte kärlek känner man att det går inte.” (Lina)

”Ja, men inte viktigare än kompisar.” (Anna)

”Kärlek behöver inte bara vara att man är kär. Det kan vara föräldrar som tycker om en eller så. Man tycker väl om sina föräldrar i alla fall. Att de tycker om en och så. Det är inte så viktigt att någon kille tycker om en som att föräldrar tycker om en.” (Matilda)

Pojkarna tyckte också att det är viktigt med kärlek men var starkare i uttrycken än flickorna. Pojkarna gav också mer utförliga förklaringar till varför kärlek är viktigt eller mindre viktigt.

”Ja, faktiskt. Det är ungefär lika viktigt som en bästa kompis. Den man är ihop med är ungefär som en bästa kompis fast på ett annat sätt. Så det är lika viktigt.” (Niklas)

”Ja, jag tycker det är väldigt viktigt. Hur det än är om man är kär i någon så tar jag det på allvar. Jag vet inte om tjejen tar det på allvar men det är bättre om alla tar det på allvar. Om jag känner att det här går inte, är det inte viktigt.” (Markus)

”Man kan knappt leva utan.” (Philip)

”Man kan nästan inte vara utan det. Men man behöver det inte för att överleva.” (Linus)

”Jag har inte varit ihop med någon på länge. Jag bryr mig inte så mycket. Det är inte så viktigt för mig.” (Linus)

Analys av uppsatser och intervjuer

En del av mina resultat, dock inte alla, stämmer överens med tidigare forskning. När det gäller vänskap är det lättare att knyta an min empiri till teori, medan det är svårare att göra det med kärlek. Det beror på, som jag tidigare nämnt, att det inte finns så mycket skrivet om barn och kärlek.

I stort sett all litteratur har hänvisat till att barn på mellanstadiet tenderar att välja umgänge med det egna könet, i alla fall i skolan. De flesta barnen i mina intervjuer har berättat att de oftast umgås med barn av samma kön, men det finns undantag. Något som inte klargjorts är om de haft umgänget i skolan eller på fritiden i åtanke när de svarat på frågan. Det jag har fått fram i min undersökning om vad pojkar och flickor gör med sina vänner stämmer med vad Bjerrum Nielsen och Rudberg (1991) skriver. Pojkarna ägnar sig oftast åt bollsporter och mer fysiska aktiviteter som t.ex. att ”skejta”. Flickorna talar i högre utsträckning om ”att prata” och ”vara tillsammans”.

I latensåldern och prepuberteten blir vännerna allt viktigare. Att ha en vän innebär många olika saker. Vänner kan hjälpa och trösta varandra, dela hemligheter och göra saker tillsammans. Barn i denna ålder som av andra anses som avvikande riskerar enligt Bjerrum Nielsen och Rudberg (1991) att hamna utanför gemenskapen.

Alla barnen har varit mycket medvetna om vad det betyder att inte ha någon vän. Att vara ensam och stå utanför gemenskapen är det värsta de kan tänka sig. Mellanstadieåldern är också en tid då barnen är mycket medvetna om sina brister. Att ständigt se andra umgås med vänner och känna att man själv inte är delaktig kan vara förödande för självförtroendet. Enligt Erik H. Erikson gör negativa upplevelser att man känner sig mindre värd. Det kan säkert bli en ond cirkel där utanförskap ger sämre självförtroende vilket i sin tur gör det svårare att närma sig andra. Vänners betydelse för välmåendet framkommer på flera olika sätt i mitt material.

När det gäller kärlek finns det många situationer för barnen som kan väcka känslan av att inte duga och upplevelsen av att inte vara omtyckt. Att få ett nej när man frågar chans och att någon gör slut är några situationer som barnen kan hamna i. Barnen har nämnt att de blir ledsna, besvikna och ibland arga när de utsätts för detta. Att höra och läsa om hur barnen upplever dessa känslor gör mig övertygad om att dessa känslor är äkta och allvarliga för dem (jfr Hartman).

Tidigare forskning tar enligt mig ganska lätt på barnens förälskelser i denna ålder. Flera av författarna tycks anse att uttryck för kärlek fortfarande är på lek och att barnen ännu inte har särskilt allvarliga känslor för varandra. Det som barnen har berättat visar att de tar kärlek på stort allvar och att det finns många känslor som kommer till uttryck. Kanske kommer barnen när de blir tonåringar att tycka att deras kärlek på mellanstadiet var mer på lek då än under tonårstiden, men eftersom barnen lever här-och-nu är det viktigt att ta deras känslor på allvar. Både flickor och pojkar har sagt att man kan bli tillsammans redan på dagis men poängterar att det är först nu som kärlek har blivit riktigt viktigt. Detta visar sig genom att deras känslor för någon annan är starkare nu, och de umgås på ett annat sätt med den de är tillsammans med än vad de gjort tidigare. Flera av barnen uttrycker bokstavligen att kärlek är både viktigt och allvarligt. Särskilt pojkarna har ansett att kärlek är viktigt, men samtidigt har några pojkar tyckt att det blir riktigt viktigt först när man är 15-20 år. Pojkarna verkar också tycka att det är något viktigare än flickorna att ha varit tillsammans med någon.

Här vill jag passa på att betona barns olika utveckling och mognad. Naturligtvis finns det vissa skillnader mellan barnen när de talar om kärlek. En del barn har större erfarenhet än andra av kärlek och kärlek behöver inte vara det allra viktigaste. Dock vill jag fasthålla att kärlek betyder mycket för barnen även om graden av betydelse kan variera. Kärlek till det motsatta könet verkar uppta mycket av deras tid, men naturligtvis finns det undantag. Det finns bland materialet uttryck för att t.ex. aldrig ha varit kär och känslor av likgiltighet.

Bjerrum Nielsen och Rudberg (1991) menar att trots en sexuell dragning mellan könen är pojkarna avvisande och fientligt inställda mot flickorna. Det finns inget som pekar på att det skulle vara så för pojkarna i min undersökning. Särskilt pojkarna har i mina intervjuer tagit upp behovet av fysisk närhet till det andra könet. Flera av pojkarna vill gärna pussas, kramas och kyssas och tycker att det bästa som finns är att mysa: "Myser, det är det bästa jag gjort." (Philip). Inte heller har pojkarna pratat mindre än flickorna om känslor och relationer, något

man ofta anser vara typiskt för flickor. Mansrollen håller idag på att mjukas upp och kanske är det mer tillåtande idag för pojkar att tala om sina känslor. Thorne (1993) menar att kön är en konstruktion och därmed också föränderligt.

Mina resultat står också i motsats till Barnombudsmannens (2001) undersökning som visar att både flickor och pojkar anser att flickorna har störst behov av att kramas. Jag vill dock påpeka att min undersökning inte syftat till att söka generella slutsatser om pojkar och flickors tankar kring kärlek. Därtill är mitt material för litet. Kanske kan det vara så enkelt att pojkarna i just denna klass skiljer sig från andra.

I litteraturen är det vanligt att beskriva jagandet av det andra könet som ett sätt att visa sin kärlek. Thorne (1993) anser att det förekommer hos båda könen men att det avtar längre upp i mellanstadieåldern. I min undersökning var det bara en av pojkarna som nämnde detta.

Dessutom ansåg han att det i deras klass var flickorna som jagade dem, tvärtemot vad det brukar vara. Det verkar stämma med Thornes uppfattning om att det i denna ålder inte längre är så vanligt att jaga varandra. Barnen i min undersökning har gett många andra förslag på vad de gör för att visa sin kärlek till någon. Pojkarna och flickorna ger ganska samstämmiga uppgifter om hur de själva och det andra könet visar sin kärlek. Flickorna är snälla mot den de är kära i och pojkarna är ”coola” och försöker imponera. Båda skriver brev till varandra och försöker på något sätt ge uppmärksamhet till kärleksobjektet.

Några gånger under intervjuerna kom det fram att barnens status i klassen kan höjas om de blir tillsammans med ”rätt” person. Rätt person är den som är populär och själv har en hög status. Enligt Barnombudsmannen (2001) är den populära flickan söt och självsäker när det gäller relationer och den populära pojken är modig, sportig och intelligent.

Både pojkar och flickor i min undersökning tycker att kärleksobjektet ska vara söt/snygg och snäll/omtänksam. Ingen av barnen har nämnt de kriterier som Barnombudsmannen (2001) fått fram, förutom att flickan ska vara söt. De har samma önskemål om hur motsatta könet ska vara. De tycker dessutom att det är det inre och inte det yttre som är viktigast. Är vuxnas klyschor om att det är det inre som räknas pålagda barnen eller är det deras ärliga mening? Några av barnen hade svårt att bestämma sig och kanske valde de att svara att det inre är viktigast då det är det man ”ska” tycka?

Barn i denna ålder är alltså mycket självkritiska och medvetna om sina egna brister (Hwang & Nilsson, 1995). Detta har visat sig även på andra sätt i mitt material. Barnen har uttryckt rädsla för att göra bort sig och hamna i pinsamma situationer. Pojkarna tycker inte att en riktig vän skrattar när man gör fel. När man frågar chans på någon är det pinsamt att göra det själv i fall personen svarar nej. Ofta får en kamrat som ska fråga chans till någon tydliga instruktioner om vad han eller hon ska säga.

Barnen befinner sig i latensfasen men utvecklas naturligtvis ändå. Ett bevis för att de är på väg mot puberteten kan finnas i hur de frågar om en person vill bli tillsammans med dem. I klassen frågar de både om de har chans på någon eller om personen i fråga vill bli ihop med dem. Några av barnen tycks inte reflektera över att det är någon skillnad medan andra anser att det är förlegat att fråga chans. Linus säger att fråga om någon vill bli tillsammans är något man "gör på högstadiet". I detta finns också risken att göra bort sig, om man frågar på "fel sätt".

Många av barnen har gett flera exempel på sin förmåga att känna omtänksamhet och empati. De har tagit upp att det är viktigt att inte sära någon när de säger nej till någon som frågar chans eller när de gör slut med någon. Ett sätt att uttrycka detta är att de betonar att de kan vara vänner i alla fall. De är eniga om att situationer som innebär att man ratas på något sätt gör att man blir ledsen och besviken.

Bjerrum Nielsen och Rudberg (1991) skriver att barnen måste frigöra sig från mamma för att kunna hitta nya kärleksobjekt. När barnen svarade på frågan vad kärlek är i uppsatserna blev det variationer i vem kärleken riktar sig till. De flesta svarade att kärlek är att bli kär i någon men flera av barnen, särskilt flickorna, skrev om kärlek till föräldrar, syskon och djur. Det är svårt att avgöra om detta är ett tecken på att de sistnämnda barnen ännu inte kommit lika långt i sin frigörelse från föräldrarna, eller om det är ett uttryck för att kärlek till jämnåriga ännu inte blivit så viktigt. Kanske är det helt enkelt bara exempel på vem man kan älska utan att det ligger någon djupare innebörd i det.

Barnen verkar inte ha någon större tilltro till vuxna när det gäller att prata om kärlek och sina känslor. De verkar inte anse att vuxna tar det på allvar. Det finns dock undantag. Bland både flickor och pojkar finns det några som inte alls verkar tycka att det är svårt att berätta för föräldrar. De barnen säger att de vuxna bryr sig och lyssnar. I den ålder som barnen befinner

sig i får kompisarna allt mer utrymme, och det verkar som de allra flesta helst pratar med sina vänner om kärlek. Kan deras bristande tilltro till vuxna bero på dåligt förhållande till dem, eller är det helt enkelt ett uttryck för den frigörelse från vuxna som sker?

Barnen i min undersökning skiljer absolut på vänskap och kärlek. De är mycket medvetna om vad det innebär att vara kär och ger flera exempel på skillnader mellan att vara tillsammans och att vara vän med någon. De har bl.a. förklarat att det känns annorlunda att göra saker med den de är kära i och den de är vän med.

Relationer mellan barn kan se olika ut. För en del är kärlek av underordnad betydelse medan det för andra är lika viktigt med kärlek som vänskap. Det viktigaste kan vara att bli ihop med någon, för att sedan inte bry sig så mycket om den personen, vilket inte verkar vara det vanligaste. För andra kan det vara mycket allvarligt, och det innebär bl.a. att man spenderar mycket tid tillsammans. Ibland går kärleken till någon över mycket snabbt, och ibland tar det lång tid att komma över någon som gjort slut eller ratat. I vilket fall som helst tycks de flesta variationerna när det gäller kärlek inte vara tydligast mellan könen utan bland de som hör till samma kön.

Det material som finns i denna uppsats visar tydligt att barn är aktörer och inte passiva individer. Barnen ger många exempel på saker de gör när de i sin vardag skapar mening och innehåll i sin tillvaro. Deras berättelser vittnar framförallt om deras samspel med varandra men även med vuxna, där alla parter ger och tar.

Resultatsammanfattning

Min undersökning har visat att kärlek, relationer och vänskap är viktiga för barn. Både flickor och pojkar är medvetna om det motsatta könet, och de gör skillnad på vänskap och kärlek. De upplever många olika känslor som till exempel glädje, sorg och ilska när de möter kärleken. Deras känslor tar sig uttryck i handlingar genom att till exempel visa sin kärlek på olika sätt och fråga chans.

Skillnaderna mellan könen tycks vara större när det gäller vänskap än kärlek. Pojkar och flickor umgås mest med det egna könet och de ägnar sig också åt olika saker. Pojkarna är mer fysiska i sitt utövande av bollsporter och t.ex. skejting, medan flickorna mest är tillsammans och pratar. Det är viktigt för dem båda att ha en vän och inte stå utanför gemenskapen.

Det finns inga större skillnader mellan könen i deras sätt att tala, känna och handla när det gäller kärlek. Den tydligaste skillnaden mellan könen är att pojkarna verkar ha ett större behov än flickorna av fysisk kontakt. Flickor och pojkar verkar också visa sin kärlek på lite olika sätt. Flickorna är snälla mot den de är kära i, medan pojkarna förvisso är snälla men också försöker vara ”coola” och imponera.

Överlag upplever barnen att det är svårt att prata med vuxna om kärlek och känslor. Det tycks finnas en känsla av att vuxna inte tar dem på allvar.

Slutdiskussion

Det allra viktigaste jag fått fram i denna undersökning är att barn tar sina känslor för andra på stort allvar. Jag har inte kunnat hitta många skillnader mellan flickor och pojkar när det handlar om hur de hanterar relationer och vad det tycks betyda för dem. Gemensamt för dem alla är att kärlek och vänskap är betydelsefullt om än på olika sätt. Det verkar som Barrie Thorne (1993) har rätt när hon säger att pojkar och flickor inte lever i skilda världar.

Barn ger otroligt mycket information. De delar gärna med sig och att prata med barn är ett bra sätt att undersöka deras värld. Jag undrar hur mycket föräldrar och skolpersonal pratar med barnen om deras tankar och funderingar kring olika ämnen som t.ex. kärlek. Förmodligen finns det alltför lite utrymme för det i skolan, och det verkar heller inte alltid vara så självklart att prata om det hemma. Att det finns ett behov av att berätta för någon vuxen som lyssnar blev tydligt under mina intervjuer med barnen. Flera av dem gav utförliga svar på mina frågor och ibland om annat som inte direkt hörde till ämnet.

Under arbetets gång har jag verkligen fått många bevis för att barn har mycket gott i sig. De besitter så många resurser som de kanske inte alltid är medvetna om. Med tanke på deras vetskap om vad som gör andra ledsna och glada borde ingen behöva stå utanför gemenskapen och ingen såras i onödan. Att lyfta fram barnens starka och positiva sidor skulle säkert vara till glädje för alla. Det finns så många barn idag som mår dåligt och som kanske inte får den kärlek de behöver. Alla barn förtjänar omtanke och kärlek från någon i deras närhet. Ett steg på vägen kanske kan vara att lyssna på vad barnen har att säga, uppmuntra dem och faktiskt ta till vara det vi får av dem.

Källförteckning

- Andersson, Gunvor (1998) Barnintervju som forskningsmetod. *Nordisk psykologi*, 50(1), 18-41.
- Barnombudsmannens hemsida <http://www.bo.se> Båda är bäst, typ - BO:s årsrapport till regeringen 2001. <http://www.bo.se/rapport2001/2tjej.htm>
- Bjerrum Nielsen, Harriet & Rudberg, Monica (1991) *Historien om pojkar och flickor. Könssocialisation i ett utvecklingspsykologiskt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Boggs, Stephen R. & Eyberg, Sheila (1990) Interview techniques and establishing rapport i A.M. La Greca, *Through the eyes of the child. Obtaining self-reports from children and adolescents*. Boston: Allyn and Bacon.
- Bäck-Wiklund, Margareta (2001) "Senmodernt familjeliv och barns vardag" i Bäck-Wiklund, Margareta & Lundström, Tommy (red) *Barns vardag i det senmoderna samhället*. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur.
- Christensen, L m.fl. (1972) *De voksnes børn. Rapport fra en undersøgelse af de 9-12 åriges fritid, tilværelse og situation*. Köpenhamn.
- Denscombe, Martyn (2000) *Forskningshandboken - för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Evenshaug, Oddbjørn & Hallen, Dag (1992) *Barn- och ungdomspsykologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Frønes, Ivar (1999) "Kammeraterne og moderniteten" i Dencik, Lars & Schultz Jørgensen, Per (red) *Børn og familie i det postmoderne samfund*. Köpenhamn: Hans Reitzels Forlag.
- Garbarino, James & Stott, Frances M. (1992) *What children can tell us. Eliciting, interpreting and evaluating critical information from children*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Harris, Paul (1995) *Barn och känslor*. Lund: Studentlitteratur.
- Hartman, Sven (1986) *Barns tankar om livet*. Stockholm: Bokförlaget Natur och kultur.
- Hwang, Philip & Nilsson, Björn (1995) *Utvecklingspsykologi från foster till vuxen*. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur.
- Rasmusson, Bodil (1998) *Stadsbarndom. Om barns vardag i en modern förort*. Avhandling. Meddelande 1998:7, Socialhögskolan. Lund: Lunds universitet.
- Thorne, Barrie (1993) *Gender Play. Girls and Boys in School*. Buckingham: Open University Press.

Lärarens namn
Skolans adress

2002-10-31

Hej!

Jag heter Nina Lassen Törn och studerar sjätte terminen på socionomutbildningen på Socialhögskolan i Lund, tillhörande samhällsvetenskapliga institutionen. Jag läser en kurs som heter "Socialt arbete med barn och ungdomar" och en del av denna kurs är att skriva en c-uppsats. Mitt ämne är barn och kärlek. Syftet med uppsatsen är att undersöka vad kärlek och förhållanden till jämnåriga betyder och innebär för barn. Jag kommer bland annat att försöka ta reda på vad det innebär att vara tillsammans med någon man tycker om, vad man gör tillsammans och om det är någon skillnad på att vara kompisar eller att vara kära i varandra.

Barn tänker ofta på ett annat sätt än vi vuxna. Fortfarande är det ganska ovanligt att fråga barnen själva vad de tycker och tänker. Anledningen till att jag vill skriva denna uppsats är att jag gärna vill lyfta fram barnens egna tankar och funderingar kring något som rör dem. Ingen kan svara bättre på det än de själva.

För att kunna skriva uppsatsen behöver jag kontakt med en skolklass där jag kan göra intervjuer med barnen kring detta ämne. Jag hade även tänkt be barnen skriva en kort uppsats i ämnet. Det är naturligtvis frivilligt att delta i intervjuerna och uppsatserna och allt behandlas konfidentiellt. Ett brev med information om undersökningen kommer också att lämnas till föräldrarna om undersökningen blir aktuell. (Jag bifogar detta brev.)

Utgångspunkten för urval av intervjupersoner har varit ålder. Jag vill intervjua barn på mellanstadiet.

Det skulle vara mycket trevligt om ni vill medverka i mitt arbete med uppsatsen. Om du har frågor kring min uppsats går det bra att ringa mig eller skicka e-post.

Jag återkommer per telefon onsdagen den 6 november för att höra om det finns intresse att delta i undersökningen.

Med vänliga hälsningar

Nina Lassen Törn

Nina Lassen Törn
Adress
telnr
e-postadress

Handledare för uppsatsen: Bodil Rasmusson

Hej!

Jag heter Nina Lassen Törn och studerar sjätte terminen på socionomutbildningen på Socialhögskolan i Lund, tillhörande samhällsvetenskapliga institutionen. Jag läser en kurs som heter "Socialt arbete med barn och ungdomar" och en del av denna kurs är att skriva en c-uppsats. Mitt ämne är barn och kärlek. Syftet med uppsatsen är att undersöka vad kärlek och förhållanden till jämnåriga betyder och innebär för barn. Jag kommer bland annat att försöka ta reda på vad det innebär att vara tillsammans med någon man tycker om, vad man gör tillsammans och om det är någon skillnad på att vara kompisar eller att vara kära i varandra.

Barn tänker ofta på ett annat sätt än vi vuxna. Fortfarande är det ganska ovanligt att fråga barnen själva vad de tycker och tänker. Anledningen till att jag vill skriva denna uppsats är att jag gärna vill lyfta fram barnens egna tankar och funderingar kring något som rör dem. Ingen kan svara bättre på det än de själva.

För att skriva min uppsats behöver jag kontakt med en skolklass där jag kan göra intervjuer med barnen kring detta ämne. Jag har även tänkt be barnen skriva en uppsats kring ämnet. Det är naturligtvis frivilligt att delta och allt behandlas konfidentiellt. Barnen kommer själva att få ta ställning till om de vill bli intervjuade och skriva uppsats. /.../ är positiv till att klassen deltar i min undersökning. Anledningen till att jag informerar er om mitt arbete är att ni ska ha tillfälle att avgöra om ert barn ska delta eller inte. Om ni *inte* vill att ert barn deltar var vänlig att kontakta mig på telefonnummer nedan. Då jag beräknar att börja mitt arbete den 12 november är jag tacksam om ni hör av er senast den 10 november. Ring gärna också om ni har några frågor kring undersökningen.

Med vänlig hälsning

Nina Lassen Törn
Telnr:

Handledare för uppsatsen: Bodil Rasmusson

Intervjuguide

Vänskap

1. Vad gör ni tillsammans med kompisar?
2. Leker ni mest med killar eller tjejer?
3. Är det viktigt att ha en vän? I så fall varför? Vad är värst med att inte ha någon vän?

Kärlek

1. Hur visar pojkar/flickor att de är kära i någon?
2. Hur gör ni när ni vill bli tillsammans med någon? Hur frågar ni chans? Vad säger ni? Hur känns det om någon säger nej? Hur känns det om någon säger ja?
3. Hur säger man nej om någon frågar chans? Hur säger man ja? Hur gör man slut? Hur tror ni det känns om den andre gör slut?
4. Hur gammal ska man vara när man blir ihop med någon första gången? I vilken ålder börjar kärlek bli viktigt?
5. Hur ska en pojke/flicka vara för att ni ska bli kära? Vilket är viktigast – utseendet eller hur personen är?
6. Hur känns det att vara kär?
7. Är det viktigt att kompisarna gillar den ni är tillsammans med?
8. Blir man annorlunda mot kompiserna om man är kär eller tillsammans med någon?
9. Vad gör man när man är ihop?
10. Är det viktigt att ha varit tillsammans med någon?
11. Kan man vara kär i flera pojkar/flickor samtidigt?
12. Berättar ni att ni är kära eller är ihop med någon? I så fall för vem?
13. Kan ni prata med vuxna om kärlek?
14. Tycker ni att vuxna tar era känslor på allvar?
15. Är kärlek viktigt? Varför?